

Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo i Holbæk Kommune 2018-2028

Indledning

Kæmpebjørneklo skal bekæmpes, fordi det er en invasiv art, der med sin store højde og brede blade fortrænger de fleste andre planter. Hvis kæmpebjørneklo ikke bliver bekæmpet, kan den brede sig voldsomt og udkonkurrere andre planter. Kæmpebjørneklo er derfor en trussel mod den biologiske mangfoldighed. Desuden er plantens saft giftig og kan give alvorlige forbrændinger, hvis man får saften på huden og efterfølgende udsættes for sollys.

Holbæk Kommune har siden 2008 haft en indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo - gældende for perioden 2008-2020. Indsatsområdet har omfattet hele kommunen og det er grundejerne selv, der skal foretage bekæmpelsen. Holbæk Kommune har i alle årene håndhævet kravet om bekæmpelse af planten og ført kontrol med, at bekæmpelsen er foretaget. De steder, hvor der tidligere var massiv forekomst af planten er bestanden stærkt reduceret og forekomster af kæmpebjørneklo er generelt reduceret, men der skal stadig være opmærksomhed på, at eksisterende bestande skal bekæmpes og til stadighed dukker også nye forekomster op. En plante af kæmpebjørneklo kan producere ca. 50.000 frø og frøene kan bevare spireevnen i jorden i mange år. Derfor er der behov for et fortsat krav om bekæmpelse af planten og dermed en indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo.

Evaluerings af den hidtidige indsats er beskrevet i bilag 2.

Ændringer i forhold til tidligere indsatsplan

I 2017 er der kommet ny lovgivning, hvorfor indsatsplanen nu revideres.

Lovændringerne betyder, at kommunerne får mulighed for selv at foretage bekæmpelsen på lodsejerens regning, såfremt et påbud til lodsejeren om at foretage bekæmpelsen ikke er efterkommet indenfor 14 dage.

Yderligere bliver bekæmpelse af kæmpebjørneklo langs kommunale vandløb ikke længere betegnet som en del af vandløbsvedligeholdelsen og bekæmpelsen af kæmpebjørneklo på vandløbsbræmmer og -brinker påhviler fremover lodsejerne.

Indsatsområde

Indsatsplanen gælder for hele Holbæk Kommune – både private og offentlige arealer.

Formål

Formålet med indsatsplanen er, at udrydde kæmpebjørneklo i Holbæk Kommune. Det betyder, at ingen kæmpebjørneklo i kommunen på noget tidspunkt må sprede frø og alle planter skal på sigt udryddes.

Lovhjemmel

Indsatsplanen er udarbejdet med hjemmel i bekendtgørelse af lov om drift af landbrugsjorder (LBK nr. 958 af 10. juli 2017) og bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo (BEK. nr. 842 af 23. juni 2017).

Hvis lovgrundlaget for indsatsplanen ændres, kan planen til enhver tid justeres.

Tidsfrister for bekæmpelse

Bekæmpelsen skal gentages og kontrolleres flere gange i løbet af en sæson.

Valg af bekæmpelsesmetoder afhænger af bestandens størrelse (se senere).

Bekæmpelse er foretaget effektivt, når ingen planter af kæmpebjørneklo får mulighed for at udvikle og sprede frø det pågældende år.

Derfor er følgende minimumsfrister fastsat for bekæmpelse:

Bekæmpelse	Tidspunkt
1. bekæmpelse	Inden 1. juni
2. bekæmpelse	Inden 15. august

Tilsyn med og påbud om bekæmpelse af kæmpebjørneklo

Holbæk Kommune foretager tilsyn en til flere gange i vækstsæsonen, for at holde øje med, at der ikke er planter, der sætter frø. Holbæk Kommune har til enhver tid, mod forevisning af behørig legitimation, adgang til arealer omfattet af indsatsplanen.

Hvis minimumsfristerne ikke overholdes, kan Holbæk Kommune udstede et påbud om, at bekæmpelsen skal foretages inden for 14 dage fra påbuddets modtagelse. Efterkommes påbuddet ikke kan kommunen foretage bekæmpelsen og beslutte, at det skal ske på ejerens regning.

Påbud vil kunne påklages til Miljøstyrelsen af de berørte lodsejere, Landbrug og Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet ved deres hovedorganisationer. Klagen skal indsendes til Holbæk Kommune, som sender klagen videre til Miljøstyrelsen med kommunens kommentarer. En klage skal være modtaget inden 4 uger efter modtagelse af påbuddet.

Bekæmpelsesmetoder

Kæmpebjørneklo er en sejlivet plante, som er vanskelig at bekæmpe. Planterne er meget store og danner tit tætte bestande. Spredningen er desuden meget effektiv. Hver plante kan producere ca. 50.000 frø. Umodne frø af afhøstede blomsterskærme kan eftermodne og frøene kan i nogle tilfælde overleve kompostering. I jorden bevarer frøene spireevnen i op til 10 år.

Plantesaften er giftig og al hudkontakt med planten bør undgås. Når man bekæmper planterne anbefales det at bruge handsker, vandtæt tøj og støvler. Beklædningen skal slutte tæt ved hals, ankler og håndled. Er der risiko for at få saft i ansigtet, bør der anvendes ansigtsbeskyttelse.

Giftvirkningen er en kombination af plantesaft og sollys. Det er derfor bedst at udføre bekæmpelsen i overskyet vejr og under alle omstændigheder undgå at arbejde i direkte sol.

Hvilken metode der er bedst at benytte til bekæmpelse af kæmpebjørneklo afhænger af, hvor store forekomster, der er tale om. Enkeltstående planter og bevoksninger op til 100 individer anbefales rodstukket (planten skæres over 10-15 cm under jorden). Rodstikning udføres både lettest og mest effektivt, mens planterne er forholdsvis små. Metoden er effektiv til at slå planten ihjel med, men er også arbejdskrævende.

Store forekomster kan slås, afgræsses eller nedpløjes.

Det kan i enkelte tilfælde være aktuelt at anvende kemisk bekæmpelse bl.a. ved brug af sprøjtemidlet Glyphosat (Roundup) til påsmøring eller evt. punktsprøjtning. Påsmøring giver dog det bedste resultat.

Holbæk Kommune anbefaler anvendelse af de manuelle metoder, da de er mest skånsomme overfor miljøet. Anvendes kemisk bekæmpelse, skal alle sikkerhedsmæssige og miljømæssige forskrifter overholdes, og der skal tages hensyn til at bekæmpelsesmetoden ikke må være til skade for økologiske bedrifter. Hvis kemisk bekæmpelse foretages i erhvervsmæssigt øjemed, skal man have enten sprøjtecertifikat eller et sprøjtebevis.

På Holbæk Kommunes egne arealer er det besluttet, at anvendelsen af sprøjtemidler skal begrænses mest muligt.

Skema over egnede bekæmpelsesmetoder:

Forekomster			
Bekæmpelsesmetoder	Enkelte planter (1-100 individer)	Mellemstore bestande (100- 1000 individer)	Store forekomster (> 1000 individer)
Opgravning/ Rodstikning	Anbefales	Noget tidskrævende, men kan anbefales som den sikre metode til bekæmpelse især i blød jord	Meget tidskrævende
Slåning	Kan bruges, Rodstikning giver dog hurtigere resultat	Slåning kan overvejes forud for rodstikning eller græsning	Slåning bør overvejes forud for græsning eller sprøjtning
Græsning får og kvæg	Tidskrævende	Muligheden for græsning bør undersøges	Muligheden for græsning bør undersøges
Skærmpkning	Bør ske hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning. Frøstande skal afskæres, opsamles i sække og fjernes fra området til destruktion	Bør ske hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning. Frøstande skal afskæres, opsamles i sække og fjernes fra området til destruktion	Bør ske hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning. Frøstande skal afskæres, opsamles i sække og fjernes fra området til destruktion
Kemisk bekæmpelse	Anbefales ikke	Anbefales ikke	Først slåning efterfulgt af påsmøring el. punktsprøjtning

Henvisninger om nærmere beskrivelse af de enkelte bekæmpelsesmetoder, kan findes på kommunens hjemmeside.

Hensyn til anden lovgivning m.v.

Naturområder som enge og moser er omfattet af beskyttelsesbestemmelserne i Naturbeskyttelsesloven. Der er ingen generelle regler for, hvor stort et indgreb skal være, for at der kræves dispensation. Generelt er det dog ikke nødvendigt at søge tilladelse til at etablere eksempelvis græsning i disse områder. Derimod er der normalt forbud mod græsning på vandløbsbrinker samt i byzoner.

Kommunen kan vejlede og give eventuelle tilladelser m.v.

Offentliggørelse og indsigelser

Der er mulighed for at fremsætte indsigelser mod ”Forslag til Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo i Holbæk Kommune 2018-2028” inden 8 uger efter offentliggørelsen. Indsigelser skal stiles til Holbæk Kommune, Vækst- og Bæredygtighed, natur@holb.dk

Herefter behandler Kommunalbestyrelsen indsigelserne og vedtager den endelige Indsatsplan.

Indenfor 4 uger efter offentliggørelse af den vedtagne plan kan denne påklages til Miljøstyrelsen af hovedorganisationerne for Landbrug og Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet.

Yderligere oplysninger

For yderligere spørgsmål vedrørende indsatsplanen, anmeldelse og bekæmpelse af kæmpebjørneklo henvises til Vækst og Bæredygtighed på tlf. 7236 4100 eller e-mail: natur@holb.dk

Indsatsplanen samt diverse informationer om planten, bekæmpelsesmetoder, sikkerheds- og arbejdsmæssige forhold, man bør tage hensyn til, kan findes på Holbæk Kommunes hjemmeside ([link](#)).

Kilder og henvisninger:

- www.retsinfo.dk (love og bekendtgørelser)
- www.mst.dk (Miljøstyrelsen: Handleplan mod invasive arter,
- diverse publikationer om kæmpebjørneklo, bekæmpelsesmetoder, erfaringer med bekæmpelse, gode historier m.v.)
- Kæmpe-Bjørneklo – forebyggelse og bekæmpelse. Strategi for håndtering af en invasiv plante i Europa. Nielsen, c., H.P. Ravn, W. Nentwig og M. Wade. Skov & Landskab 2005.

Bilag 1

Beskrivelse af planten kæmpebjørneklo

Kæmpebjørneklo (*Heracleum mantegazzianum*) er ikke til at tage fejl af med sin imponerende størrelse og lysende hvide skærme. Kæmpebjørneklo er i Danmark det mest frygtede landskabsukrudt, da den kan udkonkurrere al hjemmehørende vegetation på de invaderede steder. Kæmpebjørneklo er som regel to-årig og bliver det andet år 2-4 m høj, nogle gange endnu højere. Stængelen kan være op til 10 cm tyk og er stivhåret med røde pletter. Bladene er store og saftiggrønne, ofte meterlange og fjersnitdelte. Blomsterne er små og hvide og sidder i store skærme; den midterste skærm kan være over en halv meter i diameter.

I Danmark findes der mange andre store skærmplanter, som kan forveksles med kæmpebjørneklo, f.eks. almindelig bjørneklo, grønblomstret bjørneklo, strand-kvan og angelik. Ingen af disse arter er landskabsukrudt og bør derfor ikke bekæmpes. Det vigtigste kendetegn til at skelne kæmpebjørneklo fra de nævnte arter er: højden (over 2-3 m), den store brede skærm og mangebladede småsvøb.

Sådan genkender du en kæmpebjørneklo

Kæmpebjørneklo kan kendes på sin karakteristiske lugt og på bladstilkens rødlige pletter og stive hvide hår.

Plantens biologi

Kæmpebjørneklo spredes ved hjælp af frø. En stor plante sætter ca. 50.000 frø og ca. ¼ del af dem kan spire. Dette betyder, at én plante teoretisk kan blive til ca. 12.000 planter, der tilsammen kan producere 60 millioner frø - på bare 2 år! Heldigvis spredes frøene ikke altid til voksesteder, hvor der er plads til at spire. Men eksemplet viser, at bare én enkelt plante vil kunne dække et stort areal i løbet af 1-2 generationer, hvis man ikke bekæmper den. Frøene kan bevare spireevnen i jorden i mindst 10 år.

Frøene er flade, lette og hindeagtige og kan blæse langt omkring. Desuden flyder frøene fint i vand, og da kæmpebjørneklo gerne vokser langs med vandløb, kan den sprede sig langt omkring i et større vandløbssystem og derfra f.eks. ind på vandløbsbræmmer, i enge og overdrev.

Kæmpebjørneklo visner helt ned om vinteren og efterlader jorden bar - dette kan give risiko for udvaskning af jord og ødelæggelse af vandløbsbredderne.

I mørket under bjørneklo-planterne kan andre planter ikke trives. Fugle, sommerfugle og de fleste andre dyr vil heller ikke leve under bjørneklo, kun nogle få insekter og snegle kan leve her.

Planten dør når den har sat frø. Kæmpebjørneklo blomstrer i juni og juli og frøene spredes fra august til oktober.

Bilag 2

Evaluering af hidtidig indsats for bekæmpelse af kæmpebjørneklo

Ifølge indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo 2008-2020 skulle det efter 3 års erfaringer med bekæmpelsen vurderes, om kravene i indsatsplanen havde en tilstrækkelig effekt på bekæmpelse af planten.

I 2011 udsendte kommunen derfor en høring blandt interesseorganisationerne dels vedr. lodsejernes erfaringer med bekæmpelsen og dels om indsatsplanen og kommunens administration heraf er tilstrækkelig effektiv. Eneste tilbagemelding kom fra Ålavet, som var positiv stemt både overfor indsatsplanen og den administration kommunen udførte på området.

Kommunens erfaringer med bekæmpelsen har været, at der ikke længere er meget store kolonier med kæmpebjørneklo, men at der selv efter 10 års bekæmpelse er behov for at kontrollere, om der er forekomst af planter i området og bekæmpe de enkelte, der til stadighed dukker op. Dette gælder både på arealer, hvor der har været massiv forekomst af planten og på steder, hvor der kun har været enkelte planter.

Hvert år er der også nye registreringer af planten.

Kommunen bliver bekendt med forekomster af kæmpebjørneklo enten ved, at kommunens egne folk observerer planten eller vi får anmeldelser udefra. Kommunen følger op på om forekomster observeret tidligere år bliver bekæmpet. Alle kendte forekomster gennem årene er blevet registreret på et GIS kort (kan ses på kommunens hjemmeside).

Langt de fleste lodsejere foretager bekæmpelsen, når de får en henstilling / påbud om, at der er observeret planter på deres ejendom, som skal bekæmpes. Af egen drift følger de fleste også op på bekæmpelsen de efterfølgende år. Imidlertid har det vist sig, at enkelte lodsejere hvert år har skullet kontaktes før bekæmpelsen er sket.

Erfaringerne viser, at der stadig er behov for en indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo, kontrol med forekomster af planten og en aktiv håndhævelse af, at bekæmpelsen foretages.